

PERSONEL CEZA SORUŞTURMASI REHBERİ

GENEL AÇIKLAMA

Yükseköğretim Kurumlarının öğretim elemanları, memur ve diğer personelinin **görevleri dolayısıyla ya da görevlerini yaptıkları sırada işledikleri suçlar hakkında** yapılacak ceza suçlarına ilişkin soruşturma, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53'üncü maddesinin (c) fıkrasında düzenlenen usule göre yürütölür. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'na tabi olan personel bakımından öncelikle, 2547 sayılı Kanun'daki hükümler uygulanacak, 2547 sayılı Kanun'da hüküm bulunmayan hususlarda 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanacak; 4483 sayılı Kanun'da hüküm bulunmayan hususlarda ise, bu Kanun'un 6'ncı maddesi uyarınca Ceza Muhakemesi Kanunu hükümleri uygulanacaktır.

Bununla birlikte yükseköğretim personelinin işlemiş olduğu tüm suçlar hakkındaki soruşturma 2547 sayılı Kanun hükümlerine göre yürütölmez. Bazı suçlar genel hükümlere göre Cumhuriyet Savcılıklarınca soruşturulurlar. Bu istisnaları şöyle sıralayabiliriz:

a) 2547 sayılı Kanun'un 53/c-7 maddesinde sayılan suçlar: İdeolojik amaçlarla Anayasada yer alan temel hak ve hürriyetleri, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütönlüğünü veya dil, ırk, sınıf, din ve mezhep ayrılığına dayanılarak nitelikleri Anayasada belirtilen Cumhuriyeti ortadan kaldırmak maksadıyla işlenen suçlarla bunlara irtibatlı suçlar, öğrenme ve öğretme hürriyetini doğrudan veya dolaylı olarak kısıtlayan, kurumların sükun, huzur ve çalışma düzenini bozan boykot, işgal, engelleme bunları teşvik ve tahrik, anarşik ve ideolojik olaylara ilişkin suçlar ile ağır cezayı gerektiren suçüstü halleri,

b) 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu'nun 17'nci maddesinde yazılı suçlar,

Bu hallerde soruşturmayı savcı doğrudan yapar.

Bu rehber, personel ceza soruşturmasının açılması, yürütölmesi ve sonuçlandırılması aşamalarında dikkat edilmesi gereken bazı önemli hususlara ilişkin açıklamalar ve yazışma örnekleri içermekte olup, disiplin amirlerinin ve soruşturmacıların, soruşturmanın her aşamasında mevzuatı incelemeleri ve ilgili Kanun hükümlerine göre işlem yapmaları gerekmektedir.

I. BÖLÜM

SORUŞTURMAYA YETKİLİ DİSİPLİN AMİRLERİ

Yükseköğretim üst kuruluşları başkan ve üyeleri ile yükseköğretim kurumları yöneticilerinin, kadrolu ve sözleşmeli öğretim elemanlarının ve bu kuruluş ve kurumların 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi memurlarının görevleri dolayısıyla ya da görevlerini yaptıkları sırada işledikleri ileri sürülen suçlar hakkında yetkili makamlarca inceleme başlatılabilir.

Yapılan inceleme sonunda, eylemin ceza soruşturması açılmasını gerektirecek nitelikte olmadığı, sadece disiplin soruşturması açılmasını gerektirdiği veya genel hükümlere göre, Cumhuriyet Savcılığınca soruşturulması gereken bir suçun söz konusu olduğu ya da soruşturma açılmasını gerektiren bir eylem olmadığı anlaşılabılır. Bu gibi durumlarda ceza soruşturması emri verilmez ve duruma uygun olarak alınan karar gereği işlem yapılır veya konu Cumhuriyet Savcılığına bildirilir. Ortada soruşturma açılmasını gerektiren bir suç bulunduğu kanaat getirilmedikçe soruşturma açılmamalıdır. Soruşturma emri verildikten sonra ise, geri alınması mümkün değildir.

2547 sayılı Kanun'un 53'üncü maddesindeki düzenlemeye göre, soruşturma açmaya yetkili amir, Yükseköğretim Kurulu Başkanı veya diğer disiplin amirleridir. Soruşturmaya yetkili makam, Yükseköğretim kurumunda çalışan personelin, görevi sırasında veya görevinden doğan bir suç işlediğini, ihbar, şikayet, basın yayın yolu ile veya doğrudan doğruya suça şahit olarak öğrenmesi durumunda, 2547 sayılı Kanun'un 53/c-1 maddesine göre personel hakkında ceza soruşturması başlatır. Yetkili amir soruşturmayı bir soruşturmacı vasıtası ile yaptırır. Soruşturma disiplin amiri tarafından imzalanacak soruşturma onayı ile başlatılır. (Md.53-c)

Kanunda belirtilenlerin dışındaki yöneticiler (*daire başkanı, koordinatör, bölüm başkanı vb.*) disiplin soruşturması açamazlar. Bu kişiler, ceza soruşturmasına konu bir fiili öğrendiklerinde durumu en kısa süre içinde disiplin amirine bildirmelidirler.

Yardımcılar disiplin soruşturması açamazlar. Vekiller, vekalet döneminde asil gibi soruşturma açabilirler.

Yükseköğretim personelinin işledikleri suça, memur olmayan kişilerin katılması halinde, suça katılan kişi yönünden hazırlık soruşturması genel hükümlere göre ve ayrı yürütülür. Bu durumdaki kişilere, 2547 sayılı Kanun'un 53'üncü maddesindeki usulün uygulanması mümkün değildir. Ancak son soruşturması (yargılanması), birlikte suç işlediği yükseköğretim personelinin tabi olduğu mahkemede yapılır.

2547 sayılı Kanun'un 53-c maddesine göre yürütülecek ilk soruşturma aşamasında soruşturmacı, Cumhuriyet Başsavcılığının hazırlık soruşturmasında uyguladığı usul ve esaslar dairesinde işlem yapar, adeta Cumhuriyet Savcısı'nın yerine geçerek onun yapacağı işlemleri yapar, ona ait yetkileri kullanır. Ancak zor kullanmaya ait yetkiler, Cumhuriyet Başsavcılığı aracılığıyla kullanılır.

II. BÖLÜM

SORUŞTURMANIN AÇILMASI VE YÜRÜTÜLMESİ

A-) Soruşturmaların Başlatılmasında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

1-) Soyut şikayetin, basit şüphenin bulunduğu durumlarda veya fiili kimin işlediğinin belli olmadığı durumlarda disiplin amirinin öncelikle inceleme yaptırması uygun olur. İnceleme yaptırılması durumunda, disiplin ve ceza zamanaşımı sürelerine ilişkin sınırlamalar da göz önünde tutularak, incelemenin en kısa sürede sonuçlandırılması gerekmektedir.

İnceleme sonucu hazırlanan raporda; iddia konusu fiillerin neler olduğu, şüphelilerin kimler olduğu, bu fiillerin disiplin ya da ceza soruşturmasını gerektirip gerektirmediği hususlarına açıkça yer verilmelidir. **İnceleme sonucu soruşturma açılmasına yer olmadığına ilişkin kanaate ulaşılmışsa, incelemeyi başlatan disiplin amiri tarafından soruşturma açılmasına yer olmadığına dair gerekçeli karar yazılarak inceleme sonuçlandırılmalıdır.**

2-) Soruşturmacı görevlendirme yazısında, **kimin hakkında ve hangi fiilden/fiillerden dolayı soruşturma açıldığı açıkça belirtilmelidir.**

3-) Soruşturmacının görev ve unvanı, soruşturulanın **görev ve unvanının üstünde veya onunla aynı düzeyde olmalıdır.** Soruşturmacı olarak **görevlendirilecek kişinin soruşturmaya konu olayla/fiille ilgisinin bulunmaması, hakkında soruşturma açılanla arasında husumet bulunmaması ve tarafsız olması gerekmektedir.**

4-) Değişik statüdeki personelin birlikte suç işlemleri halinde ast konumda olan, üst konumda olan personele tabi olarak soruşturulur. Üst konumda olan hakkında soruşturma

yapmaya veya yaptırmaya yetkili olan, ast konumda olan hakkında da yetkilidir. Karar verecek Yetkili Kurul da, yine üst konumda olan hakkında karar verecek kuruldur.

5-) Fiili işleyen emeklilik veya başka nedenlerle görevinin sona ermesi, hakkında soruşturma açılmasına ve soruşturmanın devamına engel olmaz.

B-) Soruşturmanın Yürütülmesinde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

2547 sayılı Kanun'da ve atıfta bulunduğu 4483 sayılı Kanun'da soruşturmacıların yetkileri konusunda bir düzenleme yoktur. Ancak 4483 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesinde yer alan *"bu kanunda hüküm bulunmayan hususlarda Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa göre işlem yapabilirler"* düzenlemesine yer verilmiştir.

1-) Soruşturma onayı ile görevlendirilen soruşturmacı, soruşturma emrini incelemek suretiyle hangi konu ve konularda, kim veya kimler hakkında soruşturma yapılması istendiğini tespit eder. Soruşturma onayı ekinde yer alan şikayet dilekçeleri, ihbar yazıları ve varsa diğer kayıt ve belgeler dikkatle incelenerek iddialarla ilgili gerekli bilgi ve belgeleri ilgili makam ve kişilerden temin ederek dosyada toplar.

Soruşturmacı, soruşturmasıyla ilgili bilgi ve belgeleri toplama, ifade alma, tanık dinleme, bilirkişiye başvurma, keşif yapma, inceleme yapma ve ilgili makamlarla yazışma yetkisini haizdir. Disiplin ve ceza soruşturmasının birlikte yürütülmesi halinde her iki soruşturmaya ilişkin usullere de uyulur.

Soruşturmacının, görevlendirme kapsamında talep ettiği bilgi ve belgeler gecikmeksizin kendisine verilir.

2-) Soruşturmacı, görevlendirildiği konuda soruşturma yürütür; soruşturma sırasında disiplin veya ceza soruşturmasına konu olabilecek başka fiillerin ortaya çıkması durumunda bunları gecikmeksizin disiplin amirine bildirir. Disiplin amirinin, tespit edilen bu yeni fiilleri soruşturmasına eklemesi durumunda bu fiiller hakkında işlem yapılabilir.

3-) Tüm soruşturma işlemleri bir tutanakla tespit olunur ve dosyasına konulur. Soruşturmanın gizliliği esastır.

4-) Şikayetçi ve tanıklar, soruşturmaya konu olayı içeren davet yazısı ile önceden belirlenmiş gün, saat ve yerde ifade vermek üzere davet edilir. Davet yazısı iadeli taahhütlü mektupla ya da elden tebliğ edilir ve tebliğe ilişkin belge soruşturma dosyasına konulur. Şikayetçiye varsa şikayet dilekçesindeki imzanın kendisine ait olup olmadığı sorularak, ifadesi alınır. Şikayetçinin ve tanıkların kimlik bilgileri ile tüm ifadeleri dinlenerek zapta geçirilir. Tanığın olaya ilişkin bildikleri hakkında doğruyu söyleyeceği hususunda yemin ettirilir. Tanığın yemin etmekten imtina etmesi durumunda bu husus tutanağa geçirilir.

5-) Şüpheli, soruşturmaya konu olayı ve dolayısıyla ne ile suçlandığını tam olarak görebileceği şekilde hazırlanmış davet yazısı ile önceden belirlenmiş gün, saat ve yerde olaya ilişkin savunmasını yapmak üzere davet edilir. Davet yazısı şüpheliye iadeli taahhütlü mektupla ya da elden tebliğ ettirilir ve tebliğe ilişkin belge soruşturma dosyası kapsamına alınır. Davet yazısında, savunmasını yapması sırasında dilerse yanında bir avukat bulundurabileceği hususu ile ifade vermek üzere gelmemesi halinde zorla getirileceği ihtarı yer alır. Şüpheliye, talep etmesi halinde savunmasını hazırlayabilmesi amacıyla makul bir süre verilir. Şüpheliye yemin ettirilmez. Şüphelinin kimlik bilgileri ile tüm savunmaları dinlenerek zapta geçirilir. Hazırlanan tutanak soruşturmacı, şüpheli, varsa avukatı ve zabıt kâtibince imzalanır.

6-) Soruşturma konusu suçun uzlaşmaya tabi olması halinde, soruşturmacı, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar görene uzlaşma teklifinde bulunur.

C- Soruşturma Raporu (Fezleke) Hazırlanmasında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

1-) Soruşturmacılar, soruşturma sona erince bir rapor düzenlerler. Hem ceza hem de disiplin soruşturması için aynı kişiler görevlendirilmiş ise, soruşturmacı disiplin soruşturması ile ceza soruşturması için 2 ayrı dosya düzenlemek durumundadır, bu soruşturmaları tek dosya üzerinden birlikte yürütemez. Soruşturma raporunda şu hususlara yer verilmelidir.

- ✓ Soruşturmayı açan makam,
- ✓ Soruşturma görevlendirme yazısının tarih ve sayısı,
- ✓ Soruşturulanın kimliği, görevi, unvanı,
- ✓ Varsa müdafinin adı, soyadı,
- ✓ Şikayetçinin kimliği, görevi, unvanı,

- ✓ Şikayet tarihi,
- ✓ Suç tarihi ve yeri,
- ✓ Uygulanması gereken kanun maddeleri,
- ✓ Soruşturma konuları,
- ✓ Soruşturmanın safhaları,
- ✓ Deliller,
- ✓ Soruşturulanın, şikayetçinin ve tanık ifadelerinin özeti,
- ✓ Her suç maddesi ayrı ayrı tahlil edilerek delillere göre suçun sabit olup olmadığı değerlendirilmesi,
- ✓ Sonuç bölümünde, soruşturmacı tarafından, şüpheli ya da şüphelilerin, yargılanmalarına yer olup olmadığına (lüzum-u muhakeme ya da men-i muhakeme) ilişkin kanaat bildirilir.

2-) Soruşturma raporunda soruşturulanın yararına ve zararına olan tüm kanıtlar toplanmalı, raporda yer alan değerlendirmeler açık, anlaşılır, birbirinin devamı niteliğinde ve tutarlılık içerisinde olmalıdır.

Soruşturma sonucu tespit edilen fiil ve bu fiilin ilgili kanunun hangi maddesinde belirtilen suçu oluşturduğu açıkça yazılarak belirtilmelidir.

3-) Soruşturma dosyasında bulunan tüm bilgi ve belgelerin asıl veya suretleri bir dizi pusulasına bağlanarak rapora eklenmelidir.

III. BÖLÜM

SORUŞTURMANIN SONUÇLANDIRILMASI VE KARAR

Soruşturmacının, soruşturmayı tamamlayarak hazırladığı fezleke ve dosyayı ilgili yetkili kurula gönderilmek üzere soruşturma emri veren makama sunması üzerine, soruşturma yapmaya yetkili makam tarafından fezleke ve ekleri, karar vermeye yetkili kurula ulaştırılır. Artık şüpheli hakkında karar verilmesi aşamasına gelinmiş olur. İlk soruşturma aşamasından sonra son soruşturmanın açılıp açılmamasına karar verecek kurullar 2547 sayılı Kanun'un 53/c-2 maddesinde yer almaktadır.

- Yükseköğretim Kurulu Başkan ve üyeleri ile Yükseköğretim Denetleme Kurulu Başkan ve üyeleri hakkında Danıştay 2. Dairesi,

- Üniversite rektörleri, rektör yardımcıları ile üst kuruluş genel sekreterleri hakkında, Yükseköğretim Kurulu üyelerinden oluşturulacak üç kişilik kurul,

- Üniversite, fakülte, enstitü ve yüksekokul yönetim kurulu üyeleri, fakülte dekanları, dekan yardımcıları, enstitü ve yüksekokul müdürleri ve yardımcıları ile üniversite genel Sekreteri hakkında, rektörün başkanlığında rektörce görevlendirilen rektör yardımcılarının oluşacak üç kişilik kurul (iki rektör yardımcısı bulunmaması nedeniyle kurul oluşturulamıyor ise, Yükseköğretim Kurulu üyelerinden oluşturulacak yetkili kurul)

- Öğretim elemanları, fakülte, enstitü ve yüksekokul sekreterleri hakkında üniversite yönetim kurulu üyeleri arasından oluşturulacak üç kişilik kurul,

- 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi memurlar hakkında, yer itibarıyla yetkili il idare kurulu.

Danıştay 2. Dairesince birinci aşamada verilen kararlar, Danıştay İdari İşler Kurulunca; diğer kurullar tarafından birinci aşamada verilen kararlar, Danıştay 2. Dairesince, kararın türüne göre itiraz üzerine veya kendiliğinden nihai olarak karara bağlanır.

Son soruşturmanın açılıp açılmamasına karar verecek kurullar üye tam sayısı ile toplanır. Kurullara, üye olması halinde soruşturmacı, şikayetçi ve şüpheliler katılamazlar. Noksanlar yedek üyelerle tamamlanır. Kurullarda, her üye oyunu kabul veya ret yoluyla vermekle görevlidir. Çekimser oy kullanılamaz. Kararlarda oy çokluğu esası uygulanır. Kararın oy çokluğu ile alınması halinde karara katılmayan üye imzasının yanına katılmadığını belirtmeli ve ayrıca katılmama gerekçesini yazılı olarak vermelidir.

IV. BÖLÜM

CEZA TEBLİĞİ VE İTİRAZ

2547 sayılı Kanun'un 53/c maddesinde, yukarıda sayılan karar kurullarınca son soruşturmanın açılması (lüzum-u muhakeme) veya son soruşturmanın açılmaması (men-i muhakeme) kararları verileceği belirtilmiştir.

A) Lüzum-u Muhakeme (Son Soruşturmanın Açılması) Kararı

2547 sayılı Kanun'un 53'üncü maddesine göre, şüphelinin müsnet suçu işlediğine ilişkin inandırıcı ve yeterli delil bulunursa, şüphelinin yargılanmasını sağlayan lüzum-u muhakeme kararı verilir.

Yetkili kurul kararlarında, şüphelinin adı, soyadı, müsnet suçu işlediği sıradaki memuriyet unvanı ve görevi, şüpheliler hakkında cezai kovuşturmayı gerektiren suç konusu eylemin neden ibaret olduğu ve isnat edilen suç konusu eylemlerin hangi tarihte işlendiği, her eylem hakkında verilen kararın gerekçesi, verilen kararın oy birliği ile mi yoksa oy çokluğu ile mi verildiği ve deliller gösterilir.

Lüzum-u muhakeme kararları şüpheliye ve şikayetçiye tebliğ edilir. Şüphelinin bulunamaması durumunda, 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nda belirtilen ilan tebliğ yolu ile tebligat yapılır.

Lüzum-u muhakeme kararına karşı şüphelinin 10 gün içinde itiraz hakkı bulunmaktadır. İtiraz dilekçesi doğrudan Danıştay Başkanlığına verilebileceği gibi Danıştay'a gönderilmek üzere soruşturmayı açan makama da verilebilir. Karara karşı itiraz edilmesi halinde, kararın tebliğine ilişkin belge ve itiraz dilekçesi de eklenmek suretiyle fezleke, yetkili kurul kararı ve soruşturma dosyası Danıştay'a gönderilmek üzere ivedilikle Rektörlük Makamına iletilir. Yasal süre içinde itiraz edilmez veya karar üst kurulca (Danıştay) onanırsa kesinleşir ve dosya, itiraz üzerine kesinleşmişse Danıştay Başkanlığınca, itiraz edilmeksizin kesinleşmişse Rektörlük Makamı tarafından yetkili Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir.

İtiraz sonucu kararı inceleyen kurul, lüzum-u muhakeme kararını bozarak şüphelinin men-i muhakemesine karar verebilir. Bu durumda ise şüpheli yargılanmaz ve bu karar kesindir.

B) Men-i Muhakeme (Son Soruşturmanın Açılmaması) Kararı

Şüpheli hakkında suç sabit bulunmaz, kanuni unsurları teşekkül etmez, suç şüpheliye atfedilemez ya da olay suç olmakla beraber şüphelinin suçu işlediği konusunda kamu davasının açılmasına yetecek ölçüde kanıt elde edilemezse men-i muhakeme kararı verilir.

Men-i muhakeme kararı, şüpheli hakkında son soruşturma yapılmasını önler ve bu karar şüpheliye ve varsa müştekiye bildirilir. Şikayetçiler bu kararlara 10 gün içinde itiraz edebilirler.

İtiraz dilekçesi doğrudan Danıştay Başkanlığına verilebileceği gibi Danıştay'a gönderilmek üzere soruşturmayı açan makama da verilebilir. Karara karşı itiraz edilmesi halinde, kararın tebliğine ilişkin belge ve itiraz dilekçesi de eklenmek suretiyle fezleke, yetkili kurul kararı ve soruşturma dosyası Danıştay'a iletmek üzere Rektörlük Makamına gönderilir. **İtiraz edilsin veya edilmesin**, men-i muhakeme kararları incelenmek üzere kendiliğinden bir üst kurula (Danıştay'a) gider ve yapılan inceleme sonucunda karar onanırsa men-i muhakeme kararı kesinleşir. Danıştay men-i muhakeme kararlarını bozup lüzum-u muhakeme kararı da verebilir.

Danıştay tarafından verilen kararlar kesin olup bunlara karşı itiraz yoluna başvurulamaz.

C) Dosyanın Geri Çevrilmesi Kararı

Dosyayı inceleyen yetkili kurul (İl İdare Kurulu ya da Üniversite 3 Kişilik Kurulu) tarafından, soruşturma emrinin usule uygun alınmaması, soruşturmaya başka şüphelilerin de dahil edilmesi, şüpheli-tanık ifadelerinin hiç veya usulüne uygun alınmaması, eylemin bilirkişi incelemesini gerektiren bir suç olması halinde bilirkişi raporu düzenletirilmemiş olması, soruşturmanın kanuna ve usule uyulmadan yapılması gibi durumların varlığı halinde eksiklikler giderilmek üzere dosyanın geri çevrilmesine karar verilebilir.

Bu durumda soruşturmacı tarafından, kararda belirtilen eksiklikler giderilir ve yeniden fezleke düzenlenerek dosya, soruşturmayı açan makama teslim edilir. Soruşturmayı açan makam dosyayı yeniden yetkili kurula gönderir. Danıştay tarafından yapılan inceleme neticesinde ise, yukarıda belirtilen eksikliklerin varlığı, yetkili kurulların kanun ve usule uygun olarak oluşmaması, toplanmaması ve usulsüz karar vermesi, verilen kararda noksanlık olması, oy çokluğu ile alınan kararlarda muhalefet görüşünün yazılmaması, kararda imzaların eksik olması, soruşturmacının karar organına üye olarak katılması, yasanın öngördüğü biçimde yazılı bildirimlerin yapılmaması, dosyanın başka bir kurula gönderilmesi gerekirken sehven yetkisiz ve görevsiz kurula gönderilmesi durumlarında dosyanın geri çevrilmesi kararı verilebilir.

Bu durumda kararda belirtilen eksiklikler giderilerek yeniden karar verilir ve dosya usulüne uygun olarak Danıştay'a gönderilir.

CEZA SORUŞTURMASI (ADLİ SORUŞTURMA) İŞ AKIŞ ŞEMASI

